

8D023 Тілдер және әдебиет: 8D02310 (6D020500) – «Филология» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін ұсынылған Серкебаева Гауһар Искакбековнаның «Кодекс Куманикус жазба ескерткіші лексикасының казак тілімен сабақтастығы» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми рецензенттің

СЫН-ШҚІРІ

р/н №	Критерийлер	Критерийлер сәйкестігі	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме
1.	Диссертация тақырыбының (бөкіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	Диссертациялық жұмыстың тақырыбы Қазақстан Республикасында тіл саясатын іске асырудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына (ҚР Үкіметінің 2019 жылғы 31 желтоқсандағы №1045 қаулысы), Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына (5.3.5 Қазақстанның тарихи-мәдени мұрасы және рухани құндылықтары. 5.3.6 тарих пен мәдениеттің, әдебиет пен тілдің, салт пен құндылықтардың ортақтығы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 27 желтоқсандағы №988 қаулысы) сонымен қатар «Мәдени мұра» «Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясына сәйкес келеді. Еліміздің саяси-әлеуметтік даму үдерісінде, жаһандану тұсында түркі этностарының арасындағы өзара әдеби, тілдік, мәдени қарым-қатынастардың, тарихи лексикологиялық сабақтастықтың жаңа көздерін зерделеу маңызды. Себебі Қазақстан Түркі дүниесінің – қара шанырағы. 2021 жылғы 14 қарашада Ыстанбулда түркі елдерінің мемлекет басшыларының қатысуымен өткен саммитте

		<p>«Бүгіннен бастап біздің бірлестік Түркі мемлекеттерінің ұйымы деп аталады. Бұл қадам елдеріміз арасындағы ықпалдастықты ілгерілету ісін жана денгейге көтеріп, ұйымның мәртебелі миссиясын жүзеге асыруға тың серпін береді деп сенеміз», - делінген. Сонымен қатар ҚР-ның Президент Қ.К. Тоқаев Ұйымның жаһандық денгейде лайықты орын алатынына сенім білдіріп, «Менің пікірім бойынша ұйымымыз, ең алдымен, экономикалық, гуманитарлық және экологиялық ынтымақтастыққа баса мән бергені жөн», - деген еді.</p> <p>Бұл зерттеу «Түркі әлемінің келешегі-2040» құжатының бағдарламасына толық сай келеді. Президент түркі елдерінің рухани дереккөздерін зерделейтін жобаларға ерекше көңіл бөлу керек деп санайды. Сондай-ақ Монғолияда жүргізілген қазба жұмысының нәтижесіне, Құтлық қатанның кешені табылғанын айта келіп, «Бұл – «түркі» деген сөзі бар ең көне жазба ескерткіш. Осы орайда ол Түркі халықтарының ортақ жазба мұрасын зерттеуге арналған «жол картасын» әзірлеуді ұсынды.</p> <p>2023 жылы «Түркі дәуірі» ұранымен Қазақстанда өткен Түркі мемлекеттері ұйымының X саммиті, 2024 жылы Бішкекте өткен XI саммиті түркі ынтымақтастығын арттырып, байырғы түркілердің тарихи жалын бүтінгі танда қайта жанғыртып отыр. Сан қатпарлы түркі тарихының терең сырын білдіретін «Кодекс Куманикус» сынды тарихи жәдігерлер ғасырлар қойнауынан ортамызға үзілмей жетті. Түркі жұрты үшін ғана емес, жалпы өркениетті адамзат қауымы үшін баға жетпес құндылық екені рас. Бүгінгі таңда саяси-әлеуметтік, гуманитарлық пән ретінде әлеуеті артып отырған түркітану ғылымы үшін «Кодекс Куманикус»</p>
--	--	---

		<p>ескертішін Түркі дүниесінің рухани мұрасы ретінде зерделудің маңызы зор. Жазба ескерткішті бүгінгі күннің ғылыми жетістіктері аясында зерттеп-зерделеу, насихаттау, сол арқылы түркітанушы, шығыстанушы, деректанушы ғалымдардың зертханалық-интеллектуалдық траекториясын кеңейту – аса өзекті.</p> <p>Жалпы тіл біліміне, түркітану саласына қатысты тарихи, әдеби жазба жәдігерліктерді заманауи тың әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, әртүрлі деңгейде қарастыру – этнос ретіндегі бірегейлік пен ұлттық кодтымызды қайта қалыптаудың, нықтаудың негізі.</p>
	<p>1) Диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірі);</p> <p>2) Диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауы)</p> <p>3) Диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету)</p>	<p>Диссертация «Гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі, қолданбалы, пәнаралық зерттеулер: Тарих пен мәдениеттің, әдебиет пен тілдің, дәстүрлер мен құндылықтардың ортақтығы» бағытына сәйкес келеді.</p>
<p>2.</p>	<p>Ғылымға маңыздылығы</p>	<p>Диссертациялық жұмыстың ғылымға елеулі үлес қосатыны айқын. Еңбектің теориялық маңызы зор. Зерттеу жұмысының нәтижелері тарихи лексикологияның теориялық мәселелеріне, деректану, текстология, лексикография</p>
	<p>Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.</p>	

		<p>мәселелерінің бірқатар көкейкесті тұстарын толықтыруға үлес қосады. XIII ғасырда көне қыпшақ тілінде жазылған СС жазба ескерткіші лексикасын қазіргі қазақ тілі тұрғысынан талдау фоно-лексикалық ерекшеліктерді анықтау – ғылыми жетістік.</p> <p>Зерттеу жұмысымыздың тұжырымдары мен нәтижелері, диссертацияның материалдары түркі тілдерінің салыстырмалы сөздігі, түркі тілдерінің түсіндірме сөздігі, тарихи сөздігі, этимологиялық сөздігін құрастыруда дереккөз ретінде қолдануға болады. Практикалық маңызы бар.</p>
<p>3. Өзі жазу принципі</p>	<p>Өзі жазу деңгейі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) жоғары; 2) орташа; 3) төмен; 4) өзі жазбаған 	<p>Диссертацияның жазылу деңгейі жоғары. Еңбек ғылыми жұмыстарға қойылатын талаптарға сай. Сүйенген материалдары нақты тілдік деректермен дәйектелген. Диссертанттың ғылыми ойды өз бетінше жүйелеуі, мысалмен дәлелдеуі дәйекті, тұжырымдары айқын. Зерттеу барысында нақты ғылыми нәтижелерге қол жеткізілген және олардың арасында тығыз логикалық байланыс бар.</p>
<p>4. Ішкі бірлік принципі</p>	<p>4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) негізделген; 2) жартылай негізделген; 3) негізделмеген. 	<p>Диссертация өзектілігі дәлелді тұрғыда негізделген. Жазба ескерткішті текстологиялық тұрғыдан жаңа ғылыми әдіс-тәсілдерге сүйеніп қайта зерттеп, қазақ тілімен лексикалық сабақтастығын дәлелдей білген. Өйткені тілдің бүгінгі сырын танып білу үшін өткенін бағамдап, оның табиғи дамуы мен өзгеру заңдылықтарын анықтау маңызды.</p> <p>Жұмыста жасалған тұжырымдар мен нәтижелер бір-бірімен өзектес әрі сабақтас, ішкі бірлігі сақталған. Диссертацияның құрылымы мен мағыналық, мазмұндық желісі үйлесімді өрілген. Жұмыс осы деңгейдегі ғылыми диссертацияларға қойылатын талаптарға толық жауап береді.</p>
	<p>4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын</p>	<p>Диссертацияның мазмұны оның тақырыбын толық айқындайды. Зерттеу жұмысының бөлімдері бір-бірімен</p>

	<p>айкындайды</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) аякындайды; 2) жартылай аякындайды; 3) аякындамайды 	<p>ғылыми-логикалык тұрғыда сабақтаса байланысқан. Диссертацияның құрылымы анықтамалар тізімінен, кіріспеден, үш бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен тұрады.</p>
	<p>4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сәйкес келеді; 2) жартылай сәйкес келеді; 3) сәйкес келмейді 	<p>Диссертацияның мақсаты мен міндеттері тақырыбына толығымен сәйкес келеді.</p> <p>Зерттеу XIII ғасырда көне қыпшақ тілінде жазылған СС жазба ескерткіші лексикасын қазіргі қазақ тілінің тұрғысынан талдап, жіктемелік топтастыру арқылы қыпшақ тіліндегі фоно-лексикалык ерекшеліктерді анықтауды мақсат еткен.</p> <p>Нақты міндеттер көзделген:</p> <ul style="list-style-type: none"> – СС жазба ескерткішінің дерекнамалық шығу көздерін анықтау, жазбаның әлем ғалымдары тарапынан зерттелу хронологиясына толық экскурс жасай отырып, ескерткіштің зерттелу бағыттарына тоқталып, лингвистикалык ғылыми сараптама жасау; – СС жазба ескерткіші сөздік қорының фонологиялык қабатының ерекшеліктеріне тоқталып, лингвосараптамалық кестесін ұсыну және жазба ескерткіші тіліндегі жалпы түркілік лексиканы анықтау; – СС ескерткішінде қарастырылатын сөз мағыналарының тарихи дамуын қазақ тілінде мағыналык кеңею немесе тарылу құбылыстары арқылы талдау; ескерткіштегі көп мағыналы сөздер мен омоним, антоним, синонимдердің қазіргі қазақ тіліндегі қолданылу аясын қарастыру; – СС ескерткішіндегі сөздердің көнеру механизмдеріне уәждемелік талдау; – СС жазба ескерткішіндегі кірме сөздердің экспозициялык аланын көрсету, олардың лексико-

		<p>семантикалық ерекшеліктерін ажырату;</p> <ul style="list-style-type: none"> – арнаулы лексика, метатіл, кәсіби сөздер мен термин сөздердің аражігін ажырату; – СС жазба ескерткішіндегі фразеологизмдердің қазіргі қазақ тілінде қолданылуын бағамдау; – СС жазба ескерткіш тіліндегі ономастикалық кеністік – антропонимдер, библионимдер, теонимдер, этнонимдер, мифонимдер, геортоним, фитонимдерді анықтау – СС ескерткішіндегі фоно-морфо-семантикалық өзгеріске түскен сөздік құрамның тақырыптық-семантикалық топтарын ажырату арқылы тұжырымдар жасалған. Ізденіс барысында диссертант қойылған мақсат-міндеттерге толық қол жеткізген.
	<p>4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық байланысқан:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толық байланысқан; 2) жартылай байланысқан; 3) байланыс жоқ 	<p>Диссертацияның барлық бөлімдері мен құрылысы логикалық тұрғыдан өзара толық байланысқан. Диссертацияның бірінші тарауында ескерткіштің тілі, яғни көне қыпшақ тілінің қазақ тілімен сабақтастығы қарастырылған, дыбыстық алмасуларға түсініктемелер берілген. СС жазба ескерткішінің зерттелу хронологиясына толық экскурс жасалынған. Жазба ескерткішті көшіруші авторлардың құман әліпбиін түзудегі ерекшеліктері айқындалған. Ескерткіш тіліндегі сөздердің қазіргі қазақ тілінде мағынасы мен тұлғасы өзгермей қолданылған сөздер, аз кем фонетикалық айырмашылығы бар, бірақ мағынасында еш өзгеріс жоқ сөздер, сондай-ақ мағынасы да тұлғасы да өзгерген сөздер анықталып, сандық көрсеткіші көрсетілген. Сөз мағынасының өзгеруі мысалдармен дәйектелген. Екінші тарау бойынша ескерткіш тіліндегі көнерген сөздер алғаш рет жүйеленіп, жинақтаған. Олар тарихи сөздер мен және архаизмдерге ажыратылып, көнеру</p>

	<p>4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидағтар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сыни талдау бар; 2) талдау жартылай жүргізілген; 3) талдау өз пікірін емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген 	<p>уәждері берілген. Ескерткіш тіліндегі кірме қабағтар анықталып, олардың кірігу себептері анықталған. Кәсіби сөздер, мал шаруашылығы, сауда саттық, әкімшілік, әскери лексика мен сот сөздері, медицинаға, білім мен өнерге қатысты атаулар анықталып, кәсіби сөздердің қазіргі қазақ тілінде терминденуі қарастырылған. Ескерткіш тілінде кездесетін фразеологиялық тіркестер тақырыптық топтарға бөлініп, қарастырылған.</p> <p>Жұмыстың үшінші тарауында ескерткіштің тіліндегі фонологиялық өзгерістер, семантикалық өзгерістер жан-жақты талданған. Ескерткіш мәтініндегі ұғымдар белгілі бір тақырыптар бойынша топтастырылып, әрбір сөз белгілі бір әлеуметтік, мәдени немесе табиғи құбылысқа қатысты мағыналық топтарға бөлініп, зерделенген. Жұмыстың құрылымдық бөлімдері арасында логикалық сабақтастық сақталған.</p>
<p>5. Ғылыми жанашылдық принципі</p>	<p>5.1 Ғылыми нәтижелер мен қағидағтар жаңа болып табыла ма?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) толығымен жаңа; 2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады); 	<p>Диссертациялық жұмыстың ғылыми нәтижелері мен қағидағтарын тың тұжырымдар деп тануға болады. Ізденуші зерттеу жұмысының алдына қойылған мақсаты пен міндеттерін жүзеге асыру барысында төмендегідей жаңа нәтижелерге қол жеткізген: Жұмыстың нәтижелері жалпы</p>

	<p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>әлемдік лингвистика тарихына, түркітану ғылымының рухани қажеттіліктеріне сүбелі үлес қоса алады. Зерттеу жұмысының құндылығы ретінде СС жазба ескерткіші мәтінін қазақ тіліндегі толық транскрипциясы жасалынып, сөздігі құрастырылған. Ескерткіштің фонетикалық қабатты қазіргі қазақ тілімен сабақтастығы тарихи-салыстырмалы әдіс арқылы талданып, дыбыстық алмасулар, дыбыстар сәйкестігі тарихи сараланған.</p> <p>Жазба жәдігерліктің лексикасы жалпы түркілік лексика, мағынасында да тұлғасында да еш өзгеріс жоқ бірліктер, қазіргі қазақ тілінде сол қалпында қолданылатын лексикалық бірліктер, аз кем фонетикалық өзгерісі бар, бірақ мағынасында еш ауытқуы жоқ лексикалық бірліктер, мағыналық та тұлғалық та жағынан өзгеріске түскен тілдік бірліктерге жіктеліп, зерделенген.</p> <p>Ескерткіш тіліндегі фразеологизмдер, олардың қазіргі қазақ тілінде қолданылу деңгейі нақтыланған, фоно-морфо-семантикалық өзгеріске түскен сөздер тақырыптық-семантикалық топтарға сараланып, зерттелген.</p> <p>Зерттеудің ғылыми нәтижелері мен қағидағтарын толығымен жаңа деп тануға болады</p>
<p>5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа болып табыла ма?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа болып табылады);</p> <p>3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)</p>	<p>Диссертацияның қорытындылары толығымен жаңа. Себебі зерттеуші жұмыстың мақсатына жетуде, міндеттерді шешуде өзіндік жаңа тұжырымдар ұсынған. Әсіресе, заманауи әдіс-тәсілдерге сүйеніп, жазба ескерткіш лексикасының қазақ тілімен сабақтастығын талдай келе тың қорытындылар жасаған.</p>	
<p>5.3 Техникалық, технологиялық,</p>	<p>Техникалық және басқару шешімдері толығымен жаңа</p>	

	экономикалық немесе басқару шешімдері жана және негізделген бе?	және негізделген.
	1) толығымен жана; 2) жартылай жана (25-75% жана болып табылады); 3) жана емес (25% кем жана болып табылады)	
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research және өнертану және гуманитарлық бағыттары бойынша)
7.	Қорғауға шығарылған негізгі қағидастар	<p>Әр қағида т бойынша келесі сұрақтарға жауап беру қажет:</p> <p>7.1 Қағида т дәлелденді ме?</p> <p>1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.2 Тривиялды ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда ереженің тривиялды екенін тексеру мүмкін</p>
		<p>1-қағида т Жазба ескерткішінің дерекнамалық шығу көздері анықталып, әлем ғалымдары тарапынан зерттелу хронологиясына толық экскурс жасалды. Ескерткіштің зерттелу бағыттарына лингвистикалық ғылыми сараптама жасалынды.</p> <p>7.1 Қағида т дәлелденген (1).</p> <p>7.2 Тривиялды емес (2).</p> <p>7.3 Ия, жана(1).</p> <p>7.4 Қолдану деггейі кен (3)</p> <p>7.5 Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген(1).</p> <p><u>2-қағида т.</u> СС жазба ескерткіші сөздік қорының фонологиялық қабатының ерекшеліктеріне тоқталып, лингвосараптаамалық кестесін ұсыну және жазба ескерткіші тіліндегі жалпы түркілік лексика анықталды. Нәтижесінде</p>

	<p>емес.</p> <p>7.3 Жаңа ма?</p> <p>1) ия; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда ереженің жанашылдығын тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі:</p> <p>1) тар; 2) орташа; 3) кең 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.</p> <p>7.5 Мақалада дәлелденген бе?</p> <p>1) ия; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.</p>	<p>ескертікші тілінің қазіргі қазақ тіліне өте жақын екенін нақты лингводеректермен дәлелденді.</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденген (1).</p> <p>7.2 Трививалды емес (2).</p> <p>7.3 Ия, жаңа(1).</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі кең (3)</p> <p>7.5 Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген(1).</p> <p><u>3-қағидат.</u> СС ескерткішінде қарастырылатын сөз мағыналарының тарихи дамуын қазақ тілінде мағыналық кенәю немесе тарылу құбылыстары арқылы талданып, ескерткіштегі көп мағыналы сөздер мен омоним, антоним, синонимдердің қазіргі қазақ тіліндегі қолданылу аясы қарастырылды.</p> <p>7.1 дәлелденген (1)</p> <p>7.2 трививалды емес (2)</p> <p>7.3 жаңа (1)</p> <p>7.4 қолдану деңгейі кең (3)</p> <p>7.5 дәлелденген (1)</p> <p><u>4-қағидат.</u> СС ескерткішіндегі сөздердің көнеру механизмдеріне уәждемелік талданды. СС жазба ескерткішіндегі кірме сөздердің экспозициялық аланын көрсетіліп, олардың лексико-семантикалық ерекшеліктері ажыратылды. Арнаулы лексика, метатіл, кәсіби сөздер мен термин сөздердің аражігі ажыратылды.</p> <p>7.1 Қағидат дәлелденген (1).</p> <p>7.2 Трививалды емес (2).</p> <p>7.3 Жаңа(1).</p> <p>7.4 Қолдану деңгейі кең (3)</p>
--	---	---

		<p>7.5. Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген (1).</p> <p><u>5-қағидат.</u> СС жазба ескерткішіндегі фразеологизмдердің қазіргі қазақ тілінде қолданылу аясы бағамдалды. СС жазба ескерткіш тіліндегі ономастикалық кеністіктер: антропоним, библионим, теоним, этноним, мифоним, геортоним, фитонимдер анықталды.</p> <p>7.1. Қағидат дәлелденген (1).</p> <p>7.2. Тривиалды емес (2).</p> <p>7.3. Жана(1).</p> <p>7.4. Қолдану деңгейі кең (3)</p> <p>7.5. Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген (1).</p> <p><u>6-қағидат.</u> СС ескерткішіндегі фоно-морфо-семантикалық өзгеріске түскен сөздік құрамның тақырыптық-семантикалық топтары ажыратылды. Тақырыптық семантикалық топқа бөлінген атаулар түркі тілдерінің қыпшақ тобына жататын қарайым, құмық, қарақалпақ, татар тілдерімен салыстырылып, СС жазба ескерткішінің әр жылдар шыққан нұсқалары Geza Kupa «Codex Sumanicus», K. Grønbech «Komaisches wörterbuch türkischer wörter zu Codex Sumanicus. Copenhagen». Dřimba «Codex Somanicus», A.Қ.Құрылшажанов, A.Қ.Жұбанов A.Б.Белбогаев. «Құманша қазақша жиілік сөздік», A. Гаркавец «Codex Sumanicus», M. Auz., G. Guiper «Codex Sumanicus» еңбектері бойынша фонетикалық салыстырмалы талдау жүргізілді.</p> <p>7.1. Қағидат дәлелденген (1).</p> <p>7.2. Тривиалды емес (2).</p> <p>7.3. Жана(1).</p> <p>7.4. Қолдану деңгейі кең (3)</p>
--	--	--

		7.5.Басылып шыққан ғылыми мақалаларда дәлелденген (1).
8. Дәйектілік принципі Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	8.1 Әдістеменің таңдауы негізделген немесе әдіснама нақты жазылған 1) ия; 2) жоқ 8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған: 1) <u>ия</u> ; 2) жоқ 8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін	Иә. Әдістеменің таңдауы: негізделген. Диссертациялық жұмыстың максат-міндеттеріне сәйкес жалпы қазіргі тіл білімі мен түркітану ғылымдарында қалыптасқан негізгі ұстанымдар мен лексикалық-семантикалық, уәждемелік дамудың мәдени-тарихи үрдісін айқындайтын ғылыми әдістер мен тәсілдер пайдаланылған. Атап айтсақ, ғылыми сипаттама әдісі, салыстырмалы әдіс, этимологиялық, сараптама әдісі, лингвостатистикалық талдау әдісі, лингвистикалық картина жасау әдісі, дерекнамалық ресми қолжазбалармен жұмыс істеу барысындағы классификаторлық жіктеу әдісі, жинақталған тілдік бірліктерге компоненттік талдау әдісі қолданылған. Иә. Зерттеу нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалану негізінде алынған. Жалпы ғылыми-теориялық әдістер, арнайы лингвистикалық әдістер, лингвомәдени және этимологиялық талдау әдістері орынды қолданылған. Иә. Диссертациялық зерттеу жұмысында теориялық қорытындылар, тұжырымдар және ұсыныстар нақты материалдарға, ғалымдардың пікіріне сүйене отырып дәлелденген және расталған.

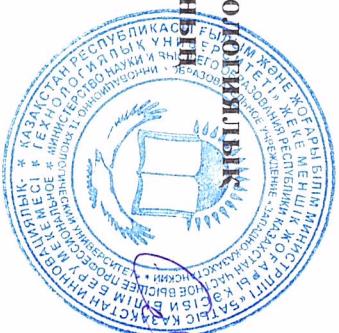
	<p>нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған</p> <p>8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз</p>	<p>Диссертациялық жұмыстағы маңызды тілдік, мәдени деректер, теориялық тұжырымдар, жіктемелер және т.б. сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтеме жасау арқылы расталған.</p> <p>Пайдаланылған әдебиеттер тізімі зерттеу нысанына қатысты ғылыми шолу жасауға, сараптауға жеткілікті.</p>
<p>9 Практикалық құндылық принципі</p>	<p>9.1 Диссертацияның теориялық маңызы бар:</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:</p> <p>1) ия;</p> <p>2) жоқ</p> <p>9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа болып табылады?</p> <p>1) толығымен жаңа;</p> <p>2) жартылай жаңа (25-75% жаңа</p>	<p>Иә. Диссертациялық зерттеу жұмысының теориялық маңызы жоғары. Зерттеу нәтижесінде қол жеткізілген тұжырымдар түркі тіл білімі, қазақ тілі тарихи лексикологиясы, түркі тілдерінің салыстырмалы лексикасы, Қазақ тілі тарихи грамматикасы, Қыпшақтандық теориялық негізіне үлес қоса алады.</p> <p>Иә. Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары. Зерттеу нәтижелері жалпы әлемдік лингвистика тарихына, түркітану ғылымының рухани қажеттіліктеріне, тарихи лексикология, семасиология, фонохронология, терминология сияқты ғылым салаларына дереккөз бола алады. Оқу-әдістемелік деректерін толықтыруда, ғылыми еңбектерді жазу барысында пайдалануға болады.</p> <p>Зерттеудің практикалық талдаулары, ұсыныстары толығымен жаңа.</p>

		болып табылады); 3) жаңа емес (25% кем жаңа болып табылады)	
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.	Академиялық жазу сапасы жоғары. Диссертациялық жұмыстың құрылымы мен ресімделуі талапқа сай. Жұмыс ғылыми стильде жазылған.
11	Диссертацияға ескерту		Айтарлықтай ескерту жок, дегенмен ұсыныс ретінде айтармыз: «Кодекс Куманикус» ескерткішінің лексикасын қыпшақ тілдері тобындағы тілдерімен кешенді салыстыра зерттесе, оның қыпшақтық негізі, бүгінгі тілдерімен сабақтастығы айқындала түсер еді.
12	Докторант макалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация макалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу		Докторант макалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі өте жоғары, Мәселен, 1.Кодекс куманикус» қолжазбасындағы үстеулердің лексика-грамматикалық сипаты (Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы №4/2022.), 2. Кодекс Куманикус» ескерткіші тіліндегі наным-сенімдерге қатысты лингвомәдени бірліктердің танымдық сипаты (Ясауи университетінің Хабаршысы, №2 (132)/2024) 3. Қазіргі казак тіліндегі көнерген лауазым атауларының «Кодекс куманикус» жазба ескерткішіндегі этнолингвистикалық сипаты (І.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.№1(142)/2023) атты және т.б. макалалары зерттеу тақырыбын ар қырынан алып тыңғылықты талдап, зерделеуімен құнды еңбектер болып саналады.

<p>тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)</p>		
<p>13 Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)</p>		<p>Докторант Серкебаева Гауһар Искакбөкөвна 8D023 Тілдер және әдебиет: 8D02310 (6D020500) – «Филология» білім беру бағдарламасы бойынша филология докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алға лайық деген ұсыныс білдіремін.</p>

Ресми рецензент:
Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық
университеті, филология ғылымдарының
докторы, профессор

10.12.2024



Сабыр Мұрат Бөкенбайұлы

М. Б. Сабырұлы

Қолын күзгелдірамын

Бекімділік бөлімінің бастығы *М. Б. Сабырұлы*

« 10 » 12 2024 ж.

БАТЫС-ҚАЗАҚСТАН ИННОВАЦИЯЛЫҚ
ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ